

กลวิธีการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อถ่ายทอดคำทางวัฒนธรรมไทย

กัญชลิกา ตรีกลางดอน¹ อังคณา สุขวิเศษ² และ นันทน์ลิน อินเสมียน³
สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2,3}
E-mail: kanchalika.tr@ssru.ac.th¹, aungkana.su@ssru.ac.th², nannalin.in@ssru.ac.th³

วันที่รับบทความ: 23 ตุลาคม 2564

วันที่แก้ไขบทความ: 6 กุมภาพันธ์ 2565

วันที่ตอบรับบทความ: 1 มีนาคม 2565

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดประเภทคำทางวัฒนธรรม และศึกษาการใช้คำทางวัฒนธรรมภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากคอลัมน์ Thai Passage ในนิตยสารอีเล็กทรอนิกส์ สวิสตี ของบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ใช้เกณฑ์ของไนด้า (Nida, 1975) ในการวิเคราะห์และจัดประเภทคำทางวัฒนธรรม และวิเคราะห์กลวิธีการสื่อความข้ามวัฒนธรรมตามแนวทางของเบเคอร์ (Baker, 1992) ผลการวิจัย พบคำทางวัฒนธรรมจำนวน 265 คำ สามารถแบ่งคำทางวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภทหลัก ได้แก่ 1) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศ 2) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับวัตถุ 3) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับภาษา และ 4) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสังคม กลวิธีการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อถ่ายทอดคำทางวัฒนธรรมไทย แบ่งออกเป็น 8 กลวิธี ได้แก่ 1) การใช้คำยืม หรือการใช้คำยืมร่วมกับการอธิบายขยายความ 2) การอธิบายใหม่โดยใช้คำที่ไม่เกี่ยวข้อง 3) การใช้คำสื่อความหมายตรงตัวตามตัวอักษร 4) การแทนที่ด้วยวัฒนธรรมของภาษาแปล 5) การละข้อความ 6) การใช้คำกว้าง ๆ ทั่วไป แทนที่คำเฉพาะตัวทางวัฒนธรรม 7) การอธิบายใหม่โดยใช้คำที่เกี่ยวข้อง และ 8) การใช้คำกลาง ๆ และคำที่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นอย่างใดอย่างหนึ่ง

คำสำคัญ: การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม คำทางวัฒนธรรม บริบทวัฒนธรรมไทย

The Use of English Language in Expressing Thai Cultural Words

Kanchalika Treeklangdorn¹ Aungkana Sukwises² and Nannalin Insamien³

Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University^{1,2,3}

E-mail: kanchalika.tr@ssru.ac.th¹, aungkana.su@ssru.ac.th², nannalin.in@ssru.ac.th³

Received: October 23, 2021

Revised: February 6, 2022

Accepted: March 1, 2022

Abstract

This research aims to categorize cultural words and study strategies of using English cultural words to convey Thai culture. The data is collected from “Thai passage” in “Sawasdee” E-magazine, an in-flight magazine of Thai Airways International Public Company Limited. The researchers adopt Nida’s framework (1975) in analyzing and categorizing cultural words. Also, the cross-cultural communication strategies used in this study were based on Baker’s framework (1992). For the findings, 265 cultural words were found and can be categorized into 4 groups including ecology cultural words, material cultural words, linguistic cultural words, and social cultural words. The uses of English language to express Thai cultural words were 1) using a loan word or loan words plus explanation 2) paraphrasing by using unrelated words 3) using literal meaning 4) cultural substitution 5) omission 6) using more general words 7) paraphrasing by using related words and 8) using more neutral or less expressive words.

Keywords: cross cultural communication, cultural word, Thai cultural context

บทนำ

วัฒนธรรมเป็นผลผลิตที่แสดงถึงความเจริญงอกงามของสังคม แต่ละวัฒนธรรมล้วนมีเอกลักษณ์และความแตกต่างเฉพาะตัว สิ่งปรากฏในวัฒนธรรมหนึ่ง อาจไม่ปรากฏในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง ความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Cross cultural communication) เป็นความสามารถของบุคคลในการเข้าใจวัฒนธรรม ทั้งวัฒนธรรมของประเทศที่ตนเองอาศัยอยู่ และวัฒนธรรมของประเทศอื่น ๆ อีกทั้งสามารถใช้ความเข้าใจดังกล่าวในการสื่อสาร ให้ข้อมูลสร้างความตระหนักให้กับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้อย่างราบรื่น การแปลมีบทบาทอย่างยิ่งในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เนื่องจากการแปลเป็นการถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งไปสู่ภาษาหนึ่ง นอกเหนือจากการรู้ความหมายของคำ และประโยค ผู้แปลต้องมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของภาษาต้นทางและปลายทางด้วย เพื่อให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมายและสามารถสื่อความได้อย่างครบถ้วน วัฒนธรรมไทยมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ และได้รับความสนใจจากคนทั่วโลกเป็นอย่างมาก อาทิ อาหาร เทศกาลสำคัญ สถาปัตยกรรม สถานที่ท่องเที่ยว การเผยแพร่วัฒนธรรมไทยออกไปในวงกว้างต้องใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ ภาษาอังกฤษได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษานานาชาติที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (พงศกร เมธีธรรม, 2560: 1) อย่างไรก็ตามเมื่อต้องถ่ายทอดรายละเอียดเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยโดยใช้ภาษาอังกฤษมักพบอุปสรรคต่าง ๆ อันเนื่องมาจากความแตกต่างของวัฒนธรรมในภาษาต้นทางและปลายทาง ตัวอย่างเช่น สำนวน สุภาษิต ที่ไม่สามารถแปลตามตัวอักษรได้ อุปกรณ์เครื่องใช้ที่ไม่มีในวัฒนธรรมปลายทาง อีกทั้งภาษาปลายทางไม่มีคำเฉพาะที่มีความหมายตรงกับคำในภาษาต้นทาง หนังสือแนะนำข้อมูลการท่องเที่ยวเป็นแหล่งข้อมูลหนึ่งที่สำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว สถานที่สำคัญ และอาหารของไทยให้ชาวต่างชาติที่มีจุดหมายในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยได้รับรู้ข้อมูลอย่างถูกต้องและชัดเจน นิตยสารสวัสดีของบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) เป็นนิตยสารอิเล็กทรอนิกส์สองภาษาที่ให้บริการผู้โดยสารบนเครื่องบินที่ได้รับการยอมรับจากทั่วโลก จากรางวัลที่ได้รับ อาทิ รางวัลยอดเยี่ยมด้านการออกแบบ ประจำปี 2555 (Excellence in magazine design) จาก The Society of Publishers in Asia (SOPA) รางวัลเหรียญทองแดงประเภทนิตยสารที่มีพัฒนาการด้านการออกแบบ (Design: Most Improved Publication, B2C) จากการประกวดรางวัลเพิร์ล อวอร์ด (Pearl Awards) ซึ่งจัดโดยยูเอส-เบส คัสตอม คอนเท้นท์ เคาน์ซิล (US-based Custom Content Council) ของสหรัฐอเมริกา สวัสดี เป็นนิตยสารที่นำเสนอความเป็นไทยในแง่มุมต่าง ๆ ที่น่าสนใจ และดึงดูดให้อ่านอยากมาสัมผัส

บรรยากาศด้วยตัวเอง Thai Passage เป็นคอลัมน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว อาหาร และสิ่งของเครื่องใช้ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยจึงเลือก ข้อมูลดังกล่าวเพื่อศึกษาการใช้ภาษาอังกฤษในการถ่ายทอดข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย ด้วยเหตุที่วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมตะวันตกมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจนในหลายด้าน การถ่ายทอดความหมายของสิ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมไทยจึงมีความละเอียดอ่อน เนื่องจากสิ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมไทยไม่มีปรากฏในวัฒนธรรมตะวันตก ลักษณะเช่นนี้เป็นอุปสรรคในการถ่ายทอดความหมายให้ชาวต่างชาติเข้าใจ งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาคำทางวัฒนธรรมและกลวิธีการสื่อความหมายของคำทางวัฒนธรรมใน นิตยสาร สวีตี้ ของบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการเรียนการสอนภาษาจากบริบททางวัฒนธรรม (Cultural context) และเป็นแนวทางในการสร้างคำภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการสื่อความหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อจัดประเภทคำทางวัฒนธรรมภาษาอังกฤษที่ใช้ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย
2. เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การเก็บข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คอลัมน์ Thai Passage ในนิตยสารอีเล็กทรอนิกส์ สวีตี้ ของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ฉบับเดือนมกราคม ถึง ธันวาคม 2562 จำนวน 11 คอลัมน์ นิตยสารออกเป็นประจำทุกเดือน (เดือนเมษายนและพฤษภาคม นิตยสารออก 1 ฉบับ) ผู้วิจัยคัดเลือกคำทางวัฒนธรรมตามเกณฑ์ของไนด้า (Nida, 1975) ซึ่งแบ่งคำทางวัฒนธรรมออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

- 1) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศ
- 2) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับวัตถุ
- 3) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสังคม
- 4) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับศาสนา
- 5) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับภาษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำคำทางวัฒนธรรมมาวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรม ตามแนวทางของเบเคอร์ (Baker, 1992) ดังนี้

- 1) การใช้คำกว้าง ๆ ทั่วไปแทนที่คำเฉพาะตัวทางวัฒนธรรม
- 2) การใช้คำกลาง ๆ และคำที่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นอย่างใดอย่างหนึ่ง
- 3) การแทนที่ด้วยวัฒนธรรมของภาษาแปล
- 4) การใช้คำยืม หรือการใช้คำยืมร่วมกับการอธิบายขยายความ
- 5) การอธิบายใหม่โดยใช้คำที่เกี่ยวข้อง
- 6) การอธิบายใหม่โดยใช้คำที่ไม่เกี่ยวข้อง
- 7) การให้ตัวอย่าง
- 8) การละข้อความ

การสรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์คำทางวัฒนธรรมแต่ละประเภท และกลวิธีการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อถ่ายทอดคำทางวัฒนธรรมไทย มารายงานผลเป็นจำนวนตัวเลขและคำนวณเป็นร้อยละ จากนั้นเขียนสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยโดยวิธีการพรรณนา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

1. วัฒนธรรม

วัฒนธรรม คือ ผลรวมของความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ กฎหมาย จริยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนความสามารถและอุปนิสัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลอันเกิดมาจากการเป็นสมาชิกของสังคม (Tylor, E. B., 1871: 1) เราสามารถทราบได้ว่าชนชาติใดมีวัฒนธรรมหรือความเป็นอยู่อย่างไหน ขึ้นอยู่กับสิ่งต่าง ๆ ที่คนเหล่านั้นสร้างขึ้น และมีลักษณะปรากฏให้เห็นได้ในแต่ละชนชาติ อันได้แก่ ศิลปะ ประเพณี วรรณคดี ความเชื่อ ศาสนา จรรยา การปกครอง กฎหมาย การศึกษา เป็นต้น อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้เป็นเพียงสิ่งที่ปรากฏภายนอกเท่านั้น ส่วนวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ซ่อนอยู่ภายใน ซึ่งอาจมองไม่เห็นได้โดยง่าย ทั้งนี้วัฒนธรรมได้แพร่กระจายอยู่ในหลายศาสตร์และหลายสาขาของมานุษยวิทยา ดังนั้นการศึกษาวัฒนธรรมจึงเป็นการศึกษาแง่มุมต่าง ๆ ของมนุษย์ในสังคม เพื่ออธิบายวิถีชีวิต ความเชื่อ พิธีกรรม ภูมิปัญญา ภาษา และด้านอื่น ๆ ได้แก่ ภาษาศาสตร์ (Linguistics) โบราณคดี (Archeology) และชาติพันธุ์วิทยา (Ethnology) โดยแต่ละสาขาย่อยมีประเด็นสำคัญที่แตกต่างกัน แต่ข้อมูลพื้นฐานในการศึกษา คือ ข้อมูลทางวัฒนธรรม (Cultural data)

2. คำทางวัฒนธรรม

คำทางวัฒนธรรม หมายถึง คำอธิบายถึงสิ่งที่มีอยู่ในวัฒนธรรม โดยคำที่ปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมหนึ่ง แต่อาจจะปรากฏหรือไม่ปรากฏอยู่ในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง ซึ่งในแต่ละวัฒนธรรมอาจมีสิ่งที่ใกล้เคียงกัน แต่จะไม่มีลักษณะปรากฏเหมือนกันทุกประการ (วราพัชร ชาลีกุล, 2560: 14) ตามเกณฑ์ของไนด้า (Nida, 1975: 66-78) คำทางวัฒนธรรมสามารถแบ่งได้ 5 ประเภท ดังนี้ 1) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศ (ecology culture) หมายถึง คำที่มีความหมายเกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ในแต่ละพื้นที่ตามที่ตั้งของภาษานั้น ๆ เช่น สภาพอากาศ ฤดูกาล ภูมิประเทศ ชื่อเรียกพันธุ์พืชหรือสัตว์ท้องถิ่น เป็นต้น 2) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับวัตถุ (material culture) หมายถึง สิ่งของและเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่มนุษย์ทำหรือสร้างขึ้น ซึ่งมีความแตกต่างไปในแต่ละสังคม เช่น เสื้อผ้า อาหาร ยานพาหนะ เป็นต้น 3) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสังคม (social culture) หมายถึง ภาษาที่ใช้ในการสื่อความหมายของโครงสร้างทางสังคม ประเพณี กฎหมาย แบบแผนและจารีตต่าง ๆ เช่น ความเป็นทางการ การใช้คำสรรพนาม หรือการเรียกขาน โดยแต่ละภาษาจะเป็นไปตามการดำเนินชีวิตของแต่ละสังคม บางพื้นที่อาจมีเกณฑ์การแบ่งชนชั้นทางสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางสังคมของแต่ละพื้นที่ 4) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับศาสนา (religious culture) หมายถึง ภาษาที่ใช้ในการอธิบายศาสนาของแต่ละสังคม เช่น หลักธรรม คำสอน หรือความเชื่อ เป็นต้น 5) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับภาษา (linguistic culture) หมายถึง คำ โครงสร้างและการใช้ระบบภาษาที่แตกต่างกันในแต่ละสังคม ซึ่งแต่ละพื้นที่จะมีเอกลักษณ์เฉพาะในการใช้ภาษาของตนเอง เช่น การอ้างถึงหรือการใช้ภาษาภาพพจน์ในการเปรียบเทียบ เป็นต้น เกณฑ์ดังกล่าวเหมาะแก่การนำมาใช้ในการคัดเลือกและจัดประเภทคำทางวัฒนธรรม เนื่องจากมีความครอบคลุมและสอดคล้องกับแนวคิดทางสังคมวิทยาที่แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ และวัฒนธรรมที่ไม่ใช้วัตถุ (งามพิศ สัตย์สงวน, 2531: 6) สภาพแวดล้อม และสิ่งของเครื่องใช้ อยู่ในกลุ่มของวัฒนธรรมทางวัตถุ ส่วนสังคม ศาสนา และภาษาอยู่ในกลุ่มของวัฒนธรรมที่ไม่ใช้วัตถุ

3. การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม คือ การสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งมีความเชื่อ ค่านิยมทางวัฒนธรรม หรือรูปแบบพฤติกรรมที่แตกต่างกัน (ฉัตรระวี สุคนธ์รัตน์, 2542: 43) ผู้ใช้ภาษาแต่ละคนย่อมมีวัฒนธรรมที่สั่งสมมาจากการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมของตนเอง ดังนั้น ผู้ใช้ภาษาจึงต้องเรียนรู้ถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของคู่สื่อสาร ซึ่งความแตกต่างทางวัฒนธรรมนั้น หมายถึง ความแตกต่างทางภูมิภาค จริยธรรม ศาสนา เพศ ยุคสมัย และชนชั้น (Hofstede & Hofstede, 2005: 34) เห็นได้ว่า ภาษาเป็นสื่อกลางที่มนุษย์ใช้ใน

การติดต่อสื่อสาร ทั้งนี้ไม่เฉพาะแค่ด้านเนื้อหาหรือรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เท่านั้น แต่ภาษายังเป็นเครื่องแสดงความหมายในมิติด้านวัฒนธรรมด้วย

4. การแปล

การแปล คือ การสื่อความหมายข้ามภาษาจากภาษาต้นทางไปยังภาษาปลายทาง อย่างไรก็ตาม สำหรับนักแปล คำว่า ภาษา นอกจากจะหมายความถึง คำ ประโยค การประกอบเข้าเป็นประโยค และการประกอบของประโยคเข้าเป็นหน่วยที่ใหญ่ขึ้นแล้วยังหมายรวมถึงวัฒนธรรมของสังคมที่ใช้ภาษานั้น ๆ ด้วย (สัญญาวิ สายบัว, 2560: 4) เห็นได้ว่าภาษาและวัฒนธรรมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลกับคุณภาพของงานแปล เนื่องจากต้นทางและปลายทางมีภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

เบเกอร์ (Baker, 1992 อ้างถึงใน สุพรรณิ ปันมณี, 2562: 54-55) อธิบายว่า คำหรือข้อความที่มีความหมายเฉพาะทางวัฒนธรรมเป็นปัญหาสำคัญประการหลักในการถ่ายทอดจากภาษาต้นทางไปยังภาษาปลายทาง เนื่องจากอาจไม่สามารถหาคำที่มีความหมายเทียบเคียง และสื่อความหมายได้ครบถ้วนตามเจตนาของภาษาต้นทางได้ ผู้แปลจึงไม่ใช่ผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความหมายตามตัวอักษรเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่ตัดสินใจคัดเลือก วิเคราะห์คำ ข้อความ ความหมาย รวมถึงศึกษาค้นคว้าเพื่อถ่ายทอดมุมมอง ความเชื่อ แนวคิดของสังคมในภาษาต้นฉบับ ให้ผู้รับสารในสังคมภาษาปลายทาง ซึ่งมีความแตกต่างทางวัฒนธรรมเกิดความเข้าใจ จึงนำเสนอวิธีการแปล ดังนี้

1) การใช้คำกว้าง ๆ ทั่วไปแทนที่คำเฉพาะตัวทางวัฒนธรรม หมายถึง การใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในต้นฉบับหรือคำที่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปมาใช้ในการแปล เช่น คำว่า ผ้าแถบ ผู้แปลอาจแปลได้ว่า cloth เป็นต้น

2) การใช้คำกลาง ๆ และคำที่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นอย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้แปลจะแปลโดยใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายทางอารมณ์น้อยกว่าต้นฉบับ เช่น คำว่า พ่อของแผ่นดิน แปลว่า King ซึ่งคำว่า King มีความหมายถึง กษัตริย์ผู้ปกครองประเทศ ซึ่งคำนี้ไม่สามารถถ่ายทอดถึงความรักความเคารพได้เท่าเทียมกับคำว่า พ่อของแผ่นดินในต้นฉบับ

3) การแทนที่ด้วยวัฒนธรรมของภาษาแปล คือ การนำคำทางวัฒนธรรมในต้นฉบับไปเทียบเคียงหาคำที่มีในวัฒนธรรมปลายทาง อย่างไรก็ตาม คำแปลที่มีในวัฒนธรรมปลายทางนั้นอาจไม่สามารถสื่อความถึงคำทางวัฒนธรรมในต้นฉบับได้ทุกประการ แต่อาจมีลักษณะบางประการที่มีความคล้ายกันและสามารถสื่อความได้ เช่นเดียวกับที่ต้นฉบับต้องการจะถ่ายทอด เช่น การใช้คำว่า Chinese opera house เพื่อสื่อความถึง โรงงิ้ว

4) การใช้คำยืม หรือการใช้คำยืมร่วมกับการอธิบายขยายความ ผู้แปลจะแปลโดยใช้คำยืมในภาษาต้นฉบับ เช่น การแปลคำว่า Valentine's Day ว่า วันวาเลนไทน์ นอกจากนี้ ผู้แปลยังสามารถเพิ่มเติมคำอธิบายเพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของบทแปลได้มากขึ้น

5) การอธิบายใหม่โดยใช้คำที่เกี่ยวข้อง โดยผู้แปลจะแปลคำทางวัฒนธรรมโดยใช้คำที่มีความหมายคล้ายกับคำในต้นฉบับ แต่มีรูปแบบการใช้แตกต่างไปจากเดิม เช่น คำว่า สวย อาจแปลได้ว่า ไม่ซ้ำเหร่ (not ugly) เป็นต้น

6) การอธิบายใหม่โดยใช้คำที่ไม่เกี่ยวข้อง ผู้แปลอาจใช้หน่วยคำมาขยายคำจากกลุ่ม เพื่อสร้างภาพความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้น เช่น เรืออีแปะ แปลว่า a little flat-bottomed boat คำว่า boat เป็นคำจากกลุ่ม ส่วนวลี little flat-bottomed เป็นคำขยายบอกถึงลักษณะของเรือ

7) การให้ตัวอย่าง กลวิธีนี้จะใช้ในกรณีที่ไม่สามารถหาคำแปลของคำทางวัฒนธรรมได้ ผู้แปลสามารถใช้ภาพเพื่อสื่อถึงความหมายของคำทางวัฒนธรรมนั้น ซึ่งการใช้รูปภาพจะทำให้ผู้อ่านเห็นถึงภาพ สิ่งของ หรือบุคคลที่กล่าวถึงอย่างชัดเจน

8) การละข้อความ คือ การละ ไม่แปลคำในต้นฉบับ ซึ่งสามารถใช้วิธีนี้ในกรณีที่คำทางวัฒนธรรมนั้นไม่ได้มีความสำคัญกับบริบทมาก และหากละหรือไม่แปลคำนั้นก็ไม่ได้ทำให้เสียรรถรสหรือสีสันของเนื้อเรื่องไป อีกทั้งบริบทโดยรวมยังสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายที่ผู้ประพันธ์ต้องการจะถ่ายทอดได้ เช่น การแปลประโยค “บางทีก็ให้พระมาอยู่กรรมจะได้ทบทวนความผิดพลาดที่อาจจะเผลอทำไว้” ว่า “Sometimes other monks will come here to ponder about any wrong doings that they might have done.” ในตัวอย่างนี้ได้อธิบายถึงจุดประสงค์ของการอยู่กรรมไว้ในประโยคแล้ว ว่าการอยู่กรรมเป็นการให้พระสงฆ์ทบทวนความผิดพลาดที่ทำไว้ดังนั้นการละไม่แปลคำว่า อยู่กรรม จึงไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความหมายที่ต้นฉบับต้องการจะถ่ายทอด (วราพัชร ชาติกุล, 2560: 15)

ผลการศึกษา

1. คำทางวัฒนธรรมภาษาอังกฤษที่ใช้ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบคำทางวัฒนธรรม จำนวน 265 คำ ผู้วิจัยแบ่งประเภทตามเกณฑ์ของไนดา (Nida, 1975) โดยจัดคำทางวัฒนธรรมเป็น 4 ประเภทหลัก ได้แก่ คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศ คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับวัตถุ คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับภาษาและคำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสังคม รายละเอียด ดังตาราง

ตารางที่ 1 ประเภทคำทางวัฒนธรรม

ประเภทคำทางวัฒนธรรม	จำนวน	ร้อยละ
คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศ	153	57.74
คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับวัตถุ	62	23.40
คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับภาษา	35	13.20
คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสังคม	15	5.66
รวม	265	100

คำทางวัฒนธรรม จำนวน 265 คำ แบ่งออกเป็น 4 ประเภทหลัก ดังนี้

1.1 คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศ (ecology culture) หมายถึง คำที่มีความหมายเกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ในแต่ละพื้นที่ตามที่ตั้งของภาษานั้น ๆ เช่น สภาพอากาศ ฤดูกาล ภูมิประเทศ ชื่อเรียกพันธุ์พืชหรือสัตว์ท้องถิ่น เป็นต้น พบคำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศเป็นจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.74 สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย คือ

1.1.1 สถานที่ ซึ่งมีทั้งสถานที่ในอดีต และสถานที่ที่ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน ดังตัวอย่าง

โรงภาษี	customs house
เยาวราช	Chinatown
อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ	Victory Monument
ตลาดน้ำ	floating markets
โรงบ่อนหลวงบางรัก	casino
พระบรมมหาราชวัง	Grand Palace
ระนอง	Ranong

1.1.2 ภูมิประเทศ ลักษณะต่าง ๆ เช่น แม่น้ำ คลอง รวมถึงภูมิภาคในประเทศ ดังตัวอย่าง

แม่น้ำเจ้าพระยา	Chao Phraya River
คลองบางกอกน้อย	Bangkok Noi Canal
ภาคกลาง	central plains
ภาคใต้	southwards

1.2 คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับวัตถุ (material culture) หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์ทำหรือสร้างขึ้น พบร้อยละ 23.40 สามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภทย่อย คือ

1.2.1 อาหาร ซึ่งหมายรวมถึงอาหารและเครื่องดื่ม ตัวอย่างเช่น

ข้าวซอย	khao soi
ข้าวห่าสี	layered triangles of multi-coloured rice
ปลาหมึกย่าง	skewers of grilled squid
แกงพะแนง	Panang curry
น้ำอัญชัน	anchan (butterfly pea flowers) juice

1.2.2 เครื่องมือเครื่องใช้ หมายรวมถึงสิ่งของและอุปกรณ์ต่าง ๆ

ตัวอย่างเช่น

เครื่องพิมพ์ดีดสมัยเก่า	vintage typewriters
เครื่องเบญจรงค์	Benjarong porcelain
เครื่องปั้นดินเผา	ceramics
ผงสี	powdered paint
หมอนอิงสไตล์ไทย	Thai-style pillows

1.2.3 ผลงานศิลปะ ดังตัวอย่าง

ผนังกรุไม้	wood paneled walls
ลวดลายนกยูง	peafowl decorations
ลวดลายทางพุทธศาสนา	Buddhist designs

1.2.4 สถาปัตยกรรม หมายถึง สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เช่น บ้านเรือน

อาคาร เป็นต้น ดังตัวอย่าง

บ้านไม้เนื้อแดงอายุ 70 ปี	70-year-old rosewood house
เรือนไทยไม้สักกริมน้ำ	traditional Thai teak Villa
บันไดวนสไตล์วินเทจ	spirally vintage staircase
บ้านดิน	a mud hut, abode bricks
บ้านริมน้ำ	Baan Rim Nam

1.2.5 ยานพาหนะ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบคำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับ

วัตถุ ประเภทยานพาหนะ 1 คำ คือ

ตุ๊กตุ๊ก	tuk-tuk
----------	---------

1.3 คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับภาษา (linguistic culture) หมายถึง คำ โครงสร้าง และการใช้ระบบภาษาที่แตกต่างกันในแต่ละสังคม ซึ่งแต่ละพื้นที่จะมีเอกลักษณ์เฉพาะในการใช้ภาษาของตนเอง พบร้อยละ 13.20 สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทย่อย คือ

1.3.1 ชื่อของบุคคล หมายถึงชื่อบุคคลทั่วไป ชื่อตระกูล และพระนาม
ของพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ ดังตัวอย่าง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว King Rama V

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ HRH Prince

Chula Chakrabongse

คุณอรุณ นียมวานิช Aroon Niyomvanich

คุณยศ ธนยศ คชคง Thanayot “Yot” Kochkong

ตระกูลทั้งสมบัติ Thangsombat family

1.3.2 คำราชาศัพท์ ในสังคมไทย มีทำเนียบภาษาหรือระดับภาษา
ต่าง ๆ ตามสถานภาพ จึงมีคำราชาศัพท์สำหรับพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ รวมถึง
พระสงฆ์ ดังตัวอย่าง

ที่ประทับ permanent residence

พระราชกรณียกิจ staunch supporter

เดือนเฉลิมพระชนมพรรษา her birthday anniversary
this month

1.3.3 ภาษาภาพพจน์ หมายถึง ถ้อยคำเปรียบเทียบกับที่ทำให้ผู้รับสาร
เกิดมโนภาพหรือความรู้สึก ตัวอย่างเช่น ปอดแห่งกรุงเทพมหานคร (Bangkok’s green
lung) ใช้สื่อความถึงบางกะเจ้า ซึ่งเป็นแหล่งผลิตอากาศบริสุทธิ์ เนื่องจากแวดล้อมไปด้วย
ต้นไม้หนาพันธุ์

1.4 คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสังคม (social culture) หมายถึง ภาษาที่ใช้ใน
การสื่อความหมายของโครงสร้างทางสังคม ประเพณี กฎหมาย แบบแผนและจารีต
ต่าง ๆ เช่น ความเป็นทางการ การใช้คำสรรพนาม หรือการเรียกขาน โดยแต่ละภาษาก็จะ
เป็นไปตามการดำเนินชีวิตของแต่ละสังคม บางพื้นที่อาจมีเกณฑ์การแบ่งชนชั้นทางสังคม
ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางสังคมของแต่ละพื้นที่ พบคำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับ
สังคมเป็นจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.66 สามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภทย่อย คือ

1.4.1 สถานะทางสังคม หมายถึง ตำแหน่งของบุคคลในสังคมซึ่งได้มา
จากการเป็นสมาชิกในสังคม โดยแต่ละสังคมมีการแบ่งและกำหนดสถานภาพทางสังคมที่
แตกต่างกัน ดังตัวอย่าง

ราชวงศ์หมิง Ming Dynasty

พระมหากษัตริย์และราชวงศ์ Thai Royal Family and
aristocrats*

สามัญชน everyone

*Thai Royal Family and aristocrats (O'Connell, 2019: 50) เนื่องจาก aristocrat มีความหมายว่า ขุนนาง ทั้งนี้ เพื่อให้การสื่อความตรงกับความหมายของภาษาต้นทาง ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถปรับได้เป็น monarch and royal family

1.4.2 กิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม ตัวอย่างเช่น

ไบค์อُنไอรัก	Bike Un Ai Rak
การแสดงงิ้ว	Chinese opera

1.4.3 อาชีพ ตัวอย่างเช่น

ช่างฝีมือชาวไทย	Thai artisans
เชฟ	chef

1.4.4 ความเชื่อ หมายถึง ความคิด ความเข้าใจ และเชื่อถือในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จากข้อมูลพบคำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสังคมที่เกี่ยวกับความเชื่อ 1 คำ คือ

ความซึ้ง	- (ละซื่อความ)
----------	----------------

1.4.5 รูปแบบการดำเนินชีวิต หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของบุคคล ตัวอย่างเช่น

การเกษตรแบบยั่งยืน	sustainable eating
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	local wisdom

(Inveen, 2019: 58)

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่า คำที่เหมาะสมและสามารถใช้ถ่ายทอดได้ตรงกับความหมายของภาษาต้นทาง การเกษตรแบบยั่งยืน ควรเป็น sustainable agriculture

2. กลวิธีการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย

จากแนวคิดของเบเคอร์ (Baker, 1992) เรื่องการถ่ายทอดความหมายของคำทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 กลวิธีการถ่ายทอดความหมายของคำทางวัฒนธรรม

กลวิธีการสื่อความ	จำนวน	ร้อยละ
การใช้คำยืม หรือการใช้คำยืมร่วมกับการอธิบายขยายความ	123	45.05
การอธิบายใหม่โดยใช้คำที่ไม่เกี่ยวข้อง	53	19.41
การแปลแบบตรงความหมาย	41	15.02
การแทนที่ด้วยวัฒนธรรมของภาษาแปล	22	8.06
การละข้อความ	16	5.86
การใช้คำกว้าง ๆ ทั่วไปแทนที่คำเฉพาะตัวทางวัฒนธรรม	8	2.93
การอธิบายใหม่โดยใช้คำที่เกี่ยวข้อง	6	2.02
การใช้คำกลาง ๆ และคำที่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นอย่างใดอย่างหนึ่ง	4	1.47
รวม		100

ในการถ่ายทอดและสื่อความหมายข้อมูลทางวัฒนธรรมไทยโดยใช้ภาษาอังกฤษ พบกลวิธีทางภาษา ดังนี้

2.1 การใช้คำยืม หรือคำยืมร่วมกับการอธิบายขยายความ พบร้อยละ 45.05 เป็นการยืมคำในภาษาต้นทาง (ภาษาไทย) มาใช้ เมื่อต้องสื่อความชื่อเฉพาะ ซึ่งเป็นชื่อ บุคคลหรือชื่อสถานที่ต่าง ๆ เช่น

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์	HRH Prince Chula Chakrabongse
บางกะเจ้า	Bang Kachao
ถนนเพชรบุรี	Petchaburi Road

เป็นลักษณะของการถ่ายทอดความเทียบเท่าของภาษาโดยไม่ผ่านการแปล เมื่อไม่สามารถหาคำในภาษาปลายทางที่ตรงกันมาแทนได้เนื่องจากคำทางวัฒนธรรมที่พบและใช้กลวิธีนี้ในการสื่อความหมายเป็นชื่อเฉพาะในภาษาไทย โดยเฉพาะเป็นชื่อของเชื้อพระวงศ์ที่มีพื้นฐานของคำมาจากภาษาบาลี สันสกฤต การถ่ายทอดความหมายในรูปแบบของการใช้คำยืมจึงมีความสัมพันธ์กับการถ่ายทอดเสียง ซึ่งคำยืมในภาษาบาลี สันสกฤต มักมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเสียงสระและพยัญชนะ สามารถเกิดจากกระบวนการกลายเสียง ซึ่งประกอบด้วยการเปลี่ยนแปลงทางสัทศาสตร์ในด้านการสูญเสียเสียง และการเพิ่มเสียง และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากโครงสร้างพยางค์ (สาโรจน์ บัวพันธุ์งาม, 2564: 188) นอกจากนี้ พบการเพิ่มเติมคำอธิบายเพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายได้ดียิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น

ย่านปากคลองตลาด	Pak Klong Talad flower market
ร้านเจ๊ไฝ	(Bangkok's only Michelin-starred street food at) Jay Fai
ข้าวยำ	khao yum (rice salad)

เห็นได้ว่าการเพิ่มเติม flower market เพื่อช่วยอธิบายให้ผู้อ่านเข้าใจได้ว่าปากคลองตลาดเป็นแหล่งจำหน่ายดอกไม้ ส่วนคำอธิบาย Bangkok's only Michelin-starred street food เป็นการให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าร้านเจ๊ไฝเป็นร้านอาหารริมทางเพียงร้านเดียวที่ได้รับมาตรฐานร้านอาหารคุณภาพยอดเยี่ยม

2.2 การอธิบายใหม่โดยใช้คำที่ไม่เกี่ยวข้อง คือ การถอดความหมายของคำทางวัฒนธรรมและปรับให้เป็นเรื่องทั่วไปมากขึ้น ตัวอย่างเช่น

ข้าวห้ำสี	layered triangles of multi-coloured rice
วัดวาอาราม	historic temples

เห็นได้ว่าการใช้คำที่ไม่เกี่ยวข้อง เช่น layered และ triangles มาอธิบายให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นภาพรูปร่างและสีของข้าวที่เรียงเป็นชั้น ๆ นอกจากนี้ พบการใช้คำว่า multi-coloured เพื่ออธิบายว่าข้าวนั้นมีหลากหลายสี เช่นเดียวกับการใช้คำว่า historic ซึ่งผู้แปลมีการใช้คำที่ไม่เกี่ยวข้อง โดยปรับใช้คำให้มีความหมายทั่วไป เพื่อแสดงถึงความสำคัญของวัดที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์

2.3 การใช้คำตรงความหมาย ซึ่งผู้ถ่ายถอดมุ่งเน้นความถูกต้อง และความครบถ้วนของความหมายต้นทางเป็นสำคัญ เช่น

ผนังกรุไม้	wood panelled walls
ภาพยนตร์ขาว-ดำ	black and white films
เตาเผา	kiln

2.4 การแทนที่ด้วยวัฒนธรรมของภาษาปลายทาง คือ การนำคำในวัฒนธรรมต้นทางไปเทียบเคียงหาคำที่มีในวัฒนธรรมปลายทาง อย่างไรก็ตาม คำที่มีในวัฒนธรรมปลายทางนั้นอาจไม่สามารถสื่อความถึงคำทางวัฒนธรรมในภาษาต้นทางได้ทุกประการ แต่อาจมีลักษณะบางประการที่คล้ายกันและสามารถใช้สื่อความได้ เช่น

โรงบ่อนหลวงบางรัก	casino
-------------------	--------

จากตัวอย่าง โรงบ่อนหลวงบางรัก เป็นสถานที่สำหรับเล่นการพนัน เมื่อถ่ายถอดเป็นภาษาอังกฤษใช้คำว่า casino ซึ่งนัยยะทางสังคมที่แฝงอยู่ในความหมายของโรงบ่อนตามวัฒนธรรมไทย คือ สถานที่เล่นการพนันโดยรัฐบาลอนุญาตให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการเพื่อหารายได้เข้ารัฐ โดยเอกชนที่สามารถประมูลได้ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนและได้รับการแต่งตั้งให้มีบรรดาศักดิ์เป็นขุนพัฒน์สมบัติ ซึ่งเป็นนายอากรบ่อนเบี้ย โดยโรงบ่อนหลวงมีลักษณะที่แตกต่างจากโรงบ่อนผูกขาด ในลักษณะที่โรงบ่อนหลวงเป็นบ่อนที่พระมหากษัตริย์ทรงโปรดให้พระคลังมหาสมบัติตั้งขึ้น โดยมีการอนุญาตให้ชาวจีนสามารถเล่นการพนันได้โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ โดยมีนายบ่อนเป็นผู้เก็บหัวเบี้ยไว้สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในโรงบ่อน (คู่มือเหรียญสะสมและธนบัตร, 2557) รายละเอียดดังกล่าวเป็นวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในความหมายของภาษาต้นทาง เมื่อเทียบกับภาษาปลายทางซึ่งไม่ปรากฏรูปแบบวัฒนธรรมในลักษณะเดียวกัน นัยยะที่แฝงอยู่ในคำจึงขาดหายไป

2.5 การละข้อความ ซึ่งสามารถใช้ได้ในกรณีที่คำทางวัฒนธรรมนั้นไม่ได้มีความสำคัญกับบริบทมาก และหากละค่านั้นก็ไม่ได้ทำให้เสียอรรถรสหรือสืสันของเนื้อเรื่องบริบทโดยรวมยังสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายที่ผู้เขียนภาษาต้นทางต้องการจะถ่ายทอดได้ ตัวอย่างเช่น

ร้านดอกไม้บนถนน

shop called Napasorn

ย่านเก่าของกรุงเทพมหานคร

city's Old Town

เห็นได้ว่าในภาษาอังกฤษไม่ปรากฏคำว่า ร้านดอกไม้ และคำว่า กรุงเทพมหานคร อย่างไรก็ตาม การละข้อความไม่ส่งผลต่อความเข้าใจของผู้อ่านในภาษาปลายทาง เนื่องจากบริบทมีการกล่าวถึงตลาดดอกไม้และเมืองกรุงเทพมหานคร ผู้อ่านจึงสามารถเข้าใจความหมายได้จากบริบท

2.6 การใช้คำกว้าง ๆ ทั่วไปแทนที่คำเฉพาะตัวทางวัฒนธรรม คือ การใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในต้นฉบับหรือคำที่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปมาใช้ในการถ่ายทอดในภาษาปลายทาง เช่น

ที่ประทับ

residence

สามัญชน

everyone

ที่ประทับ เป็นคำราชาศัพท์ หมายถึง ที่อยู่ของพระมหากษัตริย์ แม้ว่าการถ่ายทอดความหมายจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ โดยทั่วไปมักพบว่าการเพิ่มหรือทดแทน ด้วยคำว่า royal เพื่อสื่อความหมายให้ผู้รับสารเข้าใจว่าเป็นสิ่งของเครื่องใช้สำหรับพระมหากษัตริย์หรือเชื้อพระวงศ์ แต่รูปแบบการถ่ายทอดความหมายของคำราชาศัพท์นั้นขึ้นอยู่กับบริบทของผู้อ่าน ในบริบทนี้ความเป็นราชาศัพท์ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะทางภาษาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความไพเราะ สะท้อนความสูงส่ง เป็นที่เข้าใจสำหรับกลุ่มผู้ที่อยู่ในสังคมเดียวกัน เมื่อถ่ายทอดเป็นภาษาอังกฤษซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ไม่มีมีโนทัศน์ในลักษณะเดียวกัน ผู้ถ่ายทอดภาษาจึงปรับระดับของภาษา กล่าวคือ เลือกใช้คำว่า residence หมายถึง ที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายกว้าง เพื่อให้บรรลุผลด้านการสื่อสารให้ผู้รับสารปลายทางที่ต่างวัฒนธรรมสามารถเข้าใจความหมายได้ เช่นเดียวกับการเลือกใช้คำว่า everyone ซึ่งมีความหมายกว้างกว่าคำว่า สามัญชน ที่มีนัยสื่อถึงชนชั้นในสังคม

2.7 การอธิบายใหม่โดยใช้คำที่เกี่ยวข้อง คือ การเลือกใช้คำที่มีความหมายคล้ายกับคำในต้นฉบับ แต่รูปแบบการใช้แตกต่างไปจากเดิม ตัวอย่างเช่น

ลวดลายสมัยใหม่

modern styles

ลวดลายนกยูง

peafowl decorations

ในภาษาอังกฤษ คำที่มีความหมายตรงกับคำว่า ลวดลาย คือ pattern จากตัวอย่างผู้ถ่ายทอดเลือกใช้คำว่า style และ decoration ซึ่งมีความหมายคล้ายกับคำในต้นฉบับ เพื่อสื่อความให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจและเห็นภาพลวดลายลักษณะต่าง ๆ

2.8 การใช้คำกลาง ๆ และคำที่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ การใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายทางอารมณ์น้อยกว่าภาษาต้นฉบับ

เช่น เมืองกรุง ที่สื่อถึงเมืองที่มีความเจริญ ศิวีไลซ์ พบว่า เมื่อถ่ายทอดเป็นภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า Bangkok ซึ่งเป็นชื่อของกรุงเทพมหานคร เห็นได้ว่าความหมายทางอารมณ์ ถูกลดทอนลงไป

สรุปผลและอภิปรายผล

จากเกณฑ์การจำแนกคำทางวัฒนธรรมของไนด้า (Nida, 1975) ซึ่งแบ่งคำทางวัฒนธรรมออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศ วัตถุ สังคม ศาสนา และภาษา งานวิจัยนี้พบคำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศมากที่สุด ซึ่งเป็นคำที่กล่าวถึงสถานที่ เช่น ยาวราช (Chinatown) ตลาดน้ำ (floating markets) พระบรมมหาราชวัง (Grand Palace) และคำที่กล่าวถึงภูมิประเทศ เช่น ภาคกลาง (central plains) คลองบางกอกน้อย (Bangkok Noi Canal) เป็นต้น เนื่องจากนิตยสารอิเล็กทรอนิกส์ สวิสตี เป็นสื่อที่มีเนื้อหารายละเอียดเกี่ยวกับประเทศไทย อีกทั้งนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ อยากมาท่องเที่ยวและสัมผัสบรรยากาศด้วยตนเอง อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ไม่พบคำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับศาสนา

งานวิจัยของวราพัชร ชาลีกุล (2560) ใช้เกณฑ์ของไนด้า (Nida, 1975) จำแนกคำทางวัฒนธรรมที่พบในนวนิยายเรื่อง เรื่องของจัน ดารา ออกเป็น 5 ประเภท คือ 1) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับนิเวศ 2) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ 3) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคม 4) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา 5) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับภาษา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวราพัชร ชาลีกุล (2560) ในส่วนของประเภทคำทางวัฒนธรรมที่พบ โดยนวนิยายเรื่อง เรื่องของจัน ดารา พบคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับภาษามากที่สุด ในขณะที่คอลัมน์ Thai Passage ของนิตยสารอิเล็กทรอนิกส์ สวิสตี พบคำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศมากที่สุด

งานวิจัยของกบิธิตา งามศรี (2560) จัดประเภทคำทางวัฒนธรรมที่พบในนิยายเรื่อง “ครูบ้านนอก” โดยอิงคำจำกัดความทางวัฒนธรรมของนิวมาร์ก (Newmark, 1988) ได้ออกเป็น 6 ประเภท คือ 1) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับค่านิยม สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย คือ ความเชื่อและศาสนา กับ ประเพณีและสังคม 2) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย ชื่อเฉพาะพืช และชื่อเฉพาะสัตว์ 3) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัตถุ สามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภทย่อย คือ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ยานพาหนะ สิ่งปลูกสร้าง และของใช้ 4) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับภาษา ประกอบด้วย คำที่แสดงชนชั้นทางสังคม แสดงความสัมพันธ์ และแสดงการใช้ภาษา

5) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับท่าทางและลักษณะนิสัย 6) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับองค์กร เนื่องจากการวิจัยนี้ใช้เกณฑ์การจัดประเภทคำทางวัฒนธรรมที่แตกต่างจากงานวิจัยของ อธิศา งามศรี (2560) ประเภทของคำทางวัฒนธรรมจึงแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ประเภทย่อยของคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัตถุมีผลการวิจัยที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ ประกอบด้วย อาหาร ยานพาหนะ สิ่งปลูกสร้าง และของใช้ เช่นเดียวกัน ส่วนเครื่องนุ่งห่ม ไม่พบในงานวิจัยนี้

งานวิจัยของฮัฟซารีและเซตยานิงส์ฮี (Hapsari & Setyaningsih, 2013) ซึ่งเป็นงานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นความแตกต่างทางวัฒนธรรมในภาษาต้นทาง (ภาษาอังกฤษ) และภาษาปลายทาง (ภาษาอินโดนีเซีย) โดยศึกษาคำทางวัฒนธรรมในนิยายเรื่อง Twilight ที่แปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาอินโดนีเซีย ใช้เกณฑ์ของนิวมาร์ก (Newmark, 1988) แบ่งคำทางวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม 2) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัตถุ 3) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับสังคม 4) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับองค์กร โดยพบคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัตถุมากที่สุด สามารถแบ่งออกเป็น 6 ประเภทย่อย คือ อาหาร เครื่องใช้ บ้านเรือน ยานพาหนะ เสื้อผ้า และอุปกรณ์ติดต่อสื่อสาร ในขณะที่คอลัมน์ Thai Passage ของนิตยสารอิเล็กทรอนิกส์ สวิสตี พบคำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศมากที่สุด และคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัตถุไม่พบเสื้อผ้า และอุปกรณ์ติดต่อสื่อสาร

ด้านกลวิธีการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อความหมายคำทางวัฒนธรรม พบการใช้คำยืมและใช้คำยืมร่วมกับการอธิบายขยายความมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.05 โดยเฉพาะเมื่อต้องสื่อความถึงคำนามเฉพาะ ซึ่งเป็นชื่อบุคคลหรือชื่อสถานที่ต่าง ๆ นอกจากนี้ การเพิ่มคำอธิบายจะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น เนื่องจากสถานที่ หรือสิ่งของบางอย่างไม่มีในวัฒนธรรมปลายทาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมลวรรณ อังสุวรรณ (2550) ศึกษาปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางความหมายของคำและกลวิธีการแปลที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน เรื่อง “The Happiness of Kati” ของ Prudence Borthwick ผลการวิจัยพบว่า ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากความไม่เท่าเทียมกันทางความหมายของคำและความแตกต่างทางวัฒนธรรม กลวิธีที่พบมากที่สุด คือ การใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิรินาถ บุรณพงษ์ (2544) ซึ่งศึกษากลวิธีการปรับบทแปลศัพท์ทางพุทธศาสนา ในการแปลวรรณกรรมพุทธศาสนาจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ถึงแม้ว่ารูปแบบของแหล่งข้อมูลจะมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ เป็นการวิเคราะห์คำศัพท์ทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในงานวรรณกรรมซึ่งมีบริบทเกี่ยวข้อง

กับพุทธศาสนา กับคำศัพท์ทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิตยสาร ซึ่งมีบริบทด้านการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีรูปแบบในการนำเสนอ วัตถุประสงค์ และผู้รับสารแตกต่างกัน แต่ผลการศึกษาพบว่ามีการใช้กลวิธีการถ่ายทอดภาษาที่สอดคล้องกัน คือ การเพิ่มคำอธิบายในภาษาปลายทางซึ่งเป็นภาษาอังกฤษ เห็นได้ว่า แม้คำทางวัฒนธรรมไทยจะปรากฏในแหล่งข้อมูลและบริบทที่ต่างกัน ยังคงมีอุปสรรคในการหาคำที่มีความหมายที่ตรงกันในภาษาอังกฤษได้ จึงจำเป็นต้องเพิ่มการอธิบายขยายความ เพื่อให้ผู้อ่านภาษาอังกฤษเข้าใจความหมายได้ครบถ้วน ลำดับต่อมา คือ การอธิบายใหม่โดยใช้คำที่ไม่เกี่ยวข้องคิดเป็นร้อยละ 19.41 กลวิธีนี้เป็นการถอดความหมายของคำทางวัฒนธรรมและปรับให้เป็นเรื่องทั่วไปมากขึ้น กลวิธีนี้ช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจ แม้คำทางวัฒนธรรมบางคำไม่สามารถทดแทนได้ด้วยภาษาปลายทาง นอกจากนี้พบกลวิธีการใช้คำตรงความหมายร้อยละ 15.02 เนื่องจากผู้ถ่ายทอดมุ่งเน้นความถูกต้อง และความครบถ้วนของความหมายต้นทางเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มีขอบข่ายการศึกษาเฉพาะคำทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในคอลัมน์ Thai Passage ของนิตยสารอีเล็คทรอนิคส์ สวิสตี เท่านั้น ผู้สนใจต่อยอดงานวิจัยสามารถศึกษางานเขียนประเภทอื่น ที่มีเนื้อหารายละเอียดเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย เช่น บทโฆษณา บทสารคดี สคริปต์รายการการท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ ควรใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสหสาขาวิชา เพื่อให้ผู้สนใจสามารถวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัยในมุมมองอื่น ๆ ได้

เอกสารอ้างอิง

- คู่มือเหรียญสะสมและธนบัตร. (2557). **ความรู้เรื่องปีโรงบ่อนและบ่อนเบี้ย**. [ออนไลน์].
 ได้จาก: <https://www.facebook.com/771046806295057/posts/787357924663945/> [สืบค้นเมื่อ 31 ตุลาคม 2564].
- งามพิศ สัตย์สรวง. (2531). มานุษยวิทยา: มโนภาพ “วัฒนธรรม”. **วารสารสังคมศาสตร์**, 26(1), 1-27.
- ฉัตรระวี สุคนธรัตน์. (2542). **บทบาทในการสื่อสารระหว่างประเทศของนักการทูต**.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ
 คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พงศกร เมธีธรรม. (2560). **ภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติ: มายาคติ อำนาจ และการครอบงำ**. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วราพัชร ชาลีกุล. (2560). **กลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษกรณีศึกษาเรื่อง เรื่องของจัน ดารา แต่งโดย อุษณา เฟื่องธรรม**. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการแปลภาษาอังกฤษ และไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิมลวรรณ อังสุวรรณ. (2550). ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางความหมายของคำและกลวิธีการแปลที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน เรื่อง “The Happiness of Kati” ของ Prudence Borthwick. **วารสารภาษาและวัฒนธรรม**, 26(1), 172-187.
- ศิรินาถ บุรณพงษ์. (2544). **กลวิธีการแปลวรรณกรรมพุทธศาสนาจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สัณณวี สายบัว. (2560). **หลักการแปล**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สาโรจน์ บัวพันธุ์งาม. (2564). การเปลี่ยนแปลงภาษาของคำยืมภาษาบาลีและสันสกฤต ในปัญญาสชาดกฉบับล้านนา. **วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ**, 28(1), 188-227.
- สุพรรณิ ปันมณี. (2562). **ภาษา วัฒนธรรมกับการแปล: ไทย-อังกฤษ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หนึ่งฤทัย ลาที. (2556). **การวิเคราะห์การแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยจากหนังสือเรื่องแอตแลนติก มหาสมุทรข้ามกาลเวลา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการพัฒนาอาชีพ คณะภาษาและการสื่อสาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อติศา งามศรี. (2560). **กลวิธีการแปลคำและวลีทางวัฒนธรรมที่พบในบทแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ กรณีศึกษาหนังสือเรื่อง “ครูบ้านนอก” โดย คำหมาน คนไค**. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการแปลภาษาอังกฤษและไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Hapsari, N. D. & Setyaningsih, R. W. (2013). Cultural Words and the Translation in Twilight. **Anglicist**, 2(2), 75-81.
- Hofstede, G & Hofstede, G. J. (2005). **Cultures and Organizations: Software of the mind Revised and Expanded** (2nd edition). USA.: McGraw-Hill.

- Inveen, V. (2019). Single and ready to travel. **Sawasdee**, 56-61.
- Nida, E. A. (1975). **Exploring Semantic Structures**. Munchen: Wilhelm Fink.
- O'Connell, R. (2019). Thailand's gilded glory. **Sawasdee**, 48-53.
- Tylor, E. B. (1871). **Primitive Culture**. London: John Murray.

